

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Vztah mezi ideologií a volbami: Analýza politických
a volebních programů KDU-ČSL**

Jan Strašek

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program politologie

Studijní obor politologie

Bakalářská práce

**Vztah mezi ideologií a volbami: Analýza politických
a volebních programů KDU-ČSL**

Jan Strašek

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Krčál, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, listopad 2019

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat mému vedoucímu práce, PhDr. Petru Krčálovi, Ph.D., za cenné a odborné rady, které mi pomohly při vypracování této práce. Dále bych chtěl poděkovat také svým rodičům a celé své rodině za podporu, bez níž bych tuto práci ani studium nezvládl dokončit

Obsah

1 Úvod	6
2 Historické kořeny KDU-ČSL	9
3 Ideologie	11
3.1 Křesťanskodemokratická ideologie	11
4 Analýza volebních programů 1992–2017	15
4.1 Volební program 1992	15
4.2 Volební program 1996	18
4.3 Volební program 1998	22
4.4 Volební program 2002	24
4.5 Volební program 2006	26
4.6 Volební program 2010	29
4.7 Volební program 2013	32
4.8 Volební program 2017	33
5 Závěr	36
6 Seznam literatury	38
6.1 Analyzované programy	39
7 Resumé	41

1 Úvod

V současné době se na české politické scéně pohybují dvě relevantní politické strany, které se silně hlásí ke křesťanským hodnotám. Jednou z nich je TOP 09 a druhou je Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (dále jako KDU-ČSL), jež představuje alfu a omegu mé bakalářské práce. KDU-ČSL patří mezi nejstarší politické strany. V minulosti byla známa jako Československá lidová strana (dále pouze jako ČSL). Vzhledem k její dlouhé historii a postavení na české politické scéně je dotyčná strana hodna akademické pozornosti už jen proto, že byla v řadě vlád a s jistou pravidelností se opětovně dostává do Parlamentu České republiky. Náleží tudíž mezi ty významnější subjekty české politické scény.

KDU-ČSL je obvykle vnímána jako relevantní politická síla, ale také jako jedna z relevantních křesťanskodemokratických stran v bývalém východním bloku (Fiala – Strmiska, 1996; s. 281). Často se poukazuje na její zřetelný vysoký koaliční potenciál. Za jeden z jejích kladů můžeme považovat fakt, že patří do vlivné křesťansko-demokratické stranické rodiny. Proto je zřetelná také její sebeidentifikace, jíž se její představitelé pokouší vytvářet (Fiala, 2003).

V dubnu roku 1990 se na prvním posttotalitním sjezdu utvořila volební koalice pod názvem Křesťanská a demokratická unie, která spojila ČSL, Křesťansko-demokratickou stranu, Svobodnou rolnickou stranu a několik malých subjektů. Později se dvě koaliční strany sloučily a v dubnu 1992 Československá strana lidová a Křesťanská a demokratická unie daly vzniknout dnes již známé KDU-ČSL (KDU-ČSL, 2018b), jež opět stojí na křesťanských hodnotách a principech. Chce naplňovat politiku, opírající se o lidskou důstojnost, osobní zodpovědnost a hospodárnost. Snaží se profilovat jako středoprávní strana se silným sociálním akcentem. Pro lidovce je základním stavebním kamenem vícegenerační fungující rodina, do níž stát nemá zasahovat, ale má ji výrazně podporovat. Jasně se vymezují proti homosexuálnímu partnerství. Zastávají stanovisko, že důležitá je aplikace sociálně-tržní ekonomiky. Jejich vize státu se opírá o princip subsidiarity, tedy zásadu, že rozhodování o věcech veřejných by mělo probíhat na

nejnižším stupni státní správy (co nejbližše občanům). Stát považují za tzv. nočního hlídače, který se nemá vměšovat do tržních mechanismů a měl by zasahovat pouze v případech, že dojde k ohrožení občanů nebo rozpadu sociálního smíru (KDU-ČSL, 2018a).

V bakalářské práci bude analyzován a interpretován vztah mezi ideologií a volbami, respektive jak se ve volebních programech KDU-ČSL odráží ideologie označovaná jako křesťansko-demokratická. Stěžejním bodem práce ovšem bude rozbor programů v letech 1992 až 2017, při níž bude využito metody kvalitativní obsahové analýzy. Na jejím základě se bakalářská práce pokusí interpretovat, zda a jak strana vychází z ideologických principů křesťansko-demokratického proudu.

Práce bude rozdělena celkem na pět kapitol včetně úvodu a závěru. Ve druhé kapitole bude objasněno historické pozadí KDU-ČSL, díky čemuž bude zřetelné, v jaké podobě se strana nacházela před revolucí a kam sahají její kořeny. Ty můžeme vysledovat až do 19. století, kdy na tehdejší politické scéně docházelo k výrazné politické proměně (KDU-ČSL, 2018b). Ze staročeské strany se vydělili liberálové i katolicko-politické jednoty. ČSL zde existovala již od počátku první republiky až do sloučení s KDU, jak již bylo nastíněno výše. Její působení na území republiky bylo přerušeno pouze v průběhu druhé světové války, kdy se vyskytovala v zahraničním exilu. Po válce byla jedinou povolenou stranou, avšak v březnu 1948 byla ukončena její samostatná politika a to až do pádu komunistického režimu (KDU-ČSL, 2018a).

Druhá část práce se bude zabývat teoretickým aspektům ideologie, přičemž pozornost bude nejprve věnována ideologii obecně. Následně se kapitola zaměří na ideologii křesťansko-demokratickou, jež je vzhledem k analyzované politické straně klíčová. V této kapitole vedle jiného bude objasněno, jaký má křesťansko-demokratická ideologie význam v České republice, která je považovaná za jednu z nejméně ateistických zemí Evropy.

Čtvrtou část lze považovat za samotné jádro této bakalářské práce. V rámci osmi podkapitol budou prozkoumána ideová východiska KDU-ČSL. Prostřednictvím kvalitativní obsahové analýzy bude prozkoumán vztah mezi ideologií strany a jejím

programem. Využito bude rozboru volebních programů strany mezi roky 1992 až 2017. V jednotlivých částech se budu snažit o propojování teoretické a analytické části.

V páté kapitole čili v závěru bude reflektováno, jak strana pracuje s tvorbou koalice a jak dokáže najít průsečík ve svém programu s ostatními subjekty, které jsou ideově vzdálenější. Neboť při pohledu do minulosti strany zjistíme, že KDU-ČSL utvářela koalice jak s občanskými demokraty, tak i se sociální demokracií. V samém závěru bakalářské práce poté budou zhodnoceny poznatky získané předchozí analýzou a zodpovězena otázka, nakolik jsou ideová východiska KDU-ČSL ovlivněna křesťansko-demokratickou ideologií.

2 Historické kořeny KDU-ČSL

V době 1. světové války prošel politický katolicismus poměrně obtížným obdobím, což se naplno projevilo po vzniku Československa (Marek, 2011; s. 21), kdy se zde probudilo k životu silné protikatolické hnutí vystupující proti církvi (Trapl, 2005a; s. 655). Také mezi katolíky se objevilo revoluční hnutí, jehož nejradikálnější příznivci přistoupili k utvoření nové československé církve. Jan Šrámek již 28. 10. 1917 zdůrazňoval nutnost přípravy na poválečnou dobu, která může přinést osamostatnění (Marek, 2011: 22). Vize sjednocení katolíků do jedné strany nebyla inspirována jen myšlenkou nového státu či nového začátku, ale také povinností hájit zájmy katolíků.

Vznik katolických stran byl poněkud komplikovanější, jelikož po rozpadu monarchie lidé odcházeli od katolické církve. Vláda se totiž začala ubírat nacionalistickým a socialistickým směrem, což mělo za následek oslabení katolické církve. Odešlo z ní více než milion lidí (Trapl, 2005a; s. 655). Zloba části české společnosti se obrátila proti katolíkům a způsobila rozvoj protikatolické vlny, již lze označit za tzv. „kulturní boj“ (KDU-ČSL, 2018b).

Popisovaný vývoj se podepsal na postavení katolických stran (Trapl, 2005a; s. 655). Ty byly pro-monarchistické, v důsledku čehož čelily útokům ostatních stran. To vedlo k jejich jednotě a společné organizaci. Později se dokázaly přizpůsobit novým republikánským poměrům (KDU-ČSL, 2018b). Nutno podotknout, že moravské strany v tomto ohledu měly jistý náskok. Do určité míry zde byl tento proces přítomen již během války a vyvrcholil tím, že se vedení stran v září 1918 sloučilo (Trapl, 2005a; s. 655). Strana katolicko-národní spolu s křesťanskosociální stranou na Moravě vytvořily Moravsko-slezskou stranu lidovou. Po vzniku Československa schválil sjednocení stran i 1. sjezd konaný 26. ledna 1919 v Brně, kde strana přijala název Československá strana lidová (ČSL) a jejím předsedou se stal Jan Šrámek, předseda původní křesťanskosociální strany.

ČSL věnovala značnou pozornost pevné struktuře, již považovala za základ svého postoje (Trapl, 2005a; s. 657). Struktury jednotlivých katolických stran byly rozdílné a neodpovídaly potřebám organizace moderních stran. Základem byly zemské organizace,

kteřé měly velkou autonomii. Jejich soudržnost byla postavena na obraně křesťanství a na autoritě osoby Jana Šrámka (KDU-ČSL, 2018b). Ústřední výkonný výbor byl spíše kontrolním orgánem nad poslanci a senátory, stanovil základ jejich politiky (Trapl, 2005a; s. 657). Zemské organizace se zaměřovaly na svůj region a komunální politiku, ovládaly zájmové skupiny v příslušných zemích.

Nejvyšším orgánem v Čechách byl zemský sjezd strany (v čele ve 20. letech F. Šabata a ve 30. letech B. Stašek). Na Moravě se jednalo o zemské zastupitelstvo, zemský výkonný výbor, jehož předsedou byl rovněž J. Šrámek (Trapl, 2005a; s. 658). Ve 20. letech začala strana působit i na Slovensku pod názvem Československá strana lidová a na Podkarpatské Rusi, kde se spojila s tamější Křesťansko-lidovou stranou Podkarpatské Rusi. Členská základna úzce souvisela s religiozitou v jednotlivých regionech. Velkou početní převahu měli ve straně zemědělcí a vlivnou skupinou byla katolická inteligence.

Po sametové revoluci se křesťanské strany obnovily, což byla reakce na komunistický režim, kde byla ČSL vnímána jako křesťanský satelit minulého režimu. Už v roce 1989 vznikla pro ČSL konkurence v podobě Křesťansko-demokratické strany (KDS), která se snažila vytvořit moderní politickou stranu bez komunistické nálepky (Fiala, 2003). V prvních svobodných volbách v roce 1990 kandidovala KDS v koalici s ČSL s názvem Křesťanská a demokratická unie. Koalice vydržela pouze jedno volební období. KDS dále spolupracovala s ODS, a tak se v březnu 1992 k názvu křesťanská koalice přidal název ČSL a vzniklo poněkud kostrbaté pojmenování KDU-ČSL (Fiala, 2003).

3 Ideologie

Pojem ideologie poprvé použil Antoine Destutt de Tracy při své přednášce v 18. století, když hledal nejvhodnější termín pro novou zastřešující vědu. Jeho cílem bylo především nalézt vědu, která by zastřešovala všechny ostatní. Odmítal přitom název „metafyzika“, neboť věda o idejích byla vlivem osvícenství i dalších faktorů zbavena náboženských či metafyzických konotací (Šaradín, 2001; s. 21).

Pojem ideologie nelze přesně definovat a neexistuje shoda na jeho obsahu. Obecně jej můžeme charakterizovat jako soubor myšlenek, na nichž jsou zakládány nějaké politické, náboženské nebo ekonomické systémy a hnutí (Aron, 2008; s. 73). Je možné jej chápat jak v negativním, pozitivním tak i neutrálním významu. Dalším problémem obestírajícím termín je fakt, že za dobu své existence prošel určitým vývojem, jeho význam se měnil a nabyl jistých konotací, s nimiž bývá spojován. Překážkou je taktéž rozdílnost v pojetí ideologie v různých akademických disciplínách sociální vědy. Odlišně ji chápou například sociologové, politologové filosofové atp..

Akceptujeme-li, že ideologie nemá hlubšího významu, lze říci, že jde o pouhou propagandu či líbivá hesla, která mají navnadit potenciální voliče (Heywood, 2008; s. 20). Ideje a ideologie slouží lidem jako pomůcka k pochopení a vysvětlení světa, v němž žijí. Každý člověk se záměrně i nezáměrně hlásí k určitým souborům politických norem a hodnot (Heywood, 2008; s. 21). Politické ideje též dokáží určit povahu celého politického systému. Dle Davida McLellana je „[i]deologie [...] ve všech společenských vědách pojem nejobtížněji uchopitelný“ (McLellan cit. dle Heywood, 2008; s. 22). Po dlouhou dobu byl termín ideologie využíván jako politická zbraň sloužící ke kritice ostatních konkurenčních idejí (Heywood, 2008; s. 23).

3.1 Křesťanskodemokratická ideologie

V této práci je nicméně pro další analýzu (viz kapitolu 4) klíčová především ideologie křesťanskodemokratická. Ta se vyznačuje jistým konzervatismem. Konzervativní přístup k ideologii můžeme chápat jako skeptický a založený na nedůvěře vůči racionalismu a pokroku obecně. Až do nástupu ideologického směru tzv. „nové

pravice“, byl pro tento proud typický tradicionalistický postoj, jenž do značné míry staví pragmatismus nad ideologii (Heywood, 2008; s. 28).

Křesťanskodemokratická ideologie nezaujímá o světě stanovisko, jež by předem usuzovalo, jak by měla být společnost organizována. Namísto toho každé osobě přisuzuje stejnou hodnotu, jelikož všichni byli stvořeni před Bohem. Daný pohled staví člověka nad všechno, co je na zemi, a odlišuje křesťanské demokraty od ostatních proudů (kapitalismu, socialismu či nacionalismu). Je silně spjat s náboženstvím (Bruton, 2012; s. 182). Někteří autoři předpokládají, že vzhledem k jejím antikapitalistickým rysům křesťanskodemokratická ideologie napomáhá růstu sociálního státu (Misra – Hicks, 1994; s. 306). Spolu s industrializací se však objevily masy pracujících lidí a křesťanství se muselo přizpůsobit nové politické a sociální situaci (Lyon, 1967; s. 69). Tato sociální reforma křesťanství byla nejúspěšnější zejména ve venkovských oblastech. Jedním z faktorů vzestupu křesťanské demokracie byl paradoxně konflikt mezi státem a církví.

Doktríny papežů kupříkladu uvádějí, že se lidé mají sdružovat do odborů pro společné dobro. Jako příklad uveďme papeže Jana Pavla II., jenž podpořil odbory jako nástroj sociální spravedlnosti. Katolická církev je nicméně silně protisocialistická. Toto je zřetelné například v encyklice *Rerum Novarum*, v níž její autor, Lev XIII., odmítá socialistické principy a schvaluje pouze odbory založené na katolické sociální nauce (Misra – Hicks, 1994; s. 306). Lev XIII. odmítal liberalismu i socialismus a snažil se dělníkům ukázat jinou cestu, protože dle jeho názoru: „liberalismus se ukázal naprosto neschopným k řádnému rozřešení sociální otázky, socialismus pak přicházel s lékem, který byl ještě daleko horší než choroba sama, a tak by byl uvrhl lidskou společnost do nebezpečí ještě horšího“ (Pius XI., 1935; s. 7). Rovněž oznámil práva a povinnosti pro všechny bohaté a proletáře, ale i pro ty kdo zajišťují práci, nebo půjčují kapitál. Poukázal i na to, co má dělat Církev i vlády (Pius XI., 1935; s. 8). Díky *Rerum Novarum* byla vytvořena skutečná katolická sociální věda (Pius XI., 1935; s. 11). Nauka se dostala i do mimo křesťanských kruhů. Především tedy po 1. světové válce, když se obnovoval mír byly přijaty pro dělnickou práci zásady slušnosti a spravedlnosti, které se silně podobaly

s těmi od Lva XIII (Pius XI., 1935; s. 12). Pokud se podíváme na státní moc tak Lev XIII. Poukazuje na to, že stát nesmí jen hlídat právo a řád, ale musí svými zákony přispívat blahu jednotlivcům i společnosti (Pius XI., 1935; s. 13). Dalším papežem, který se danou otázkou zabýval, byl Pius XI., dle jehož soudu nelze být zároveň katolík i socialista (Misra – Hicks, 1994; s. 306). Dle Lva XIII. i Pia XI. je důležité právo na soukromé vlastnictví, neboť toto právo nám bylo dáno již od Boha, aby se člověk mohl postarat o sebe a svou rodinu (Pius XI., 1935; s. 21-22). K reformě sociálního státu je potřeba počítat se zásadou subsidiarity, protože čím dokonaleji jsou jednotlivá sdružení hierarchicky seskupena, tím více bude stoupat vliv státu a díky tomu budou všichni šťastnější (Pius XI., 1935; s. 35-36).

Samotní zastánci křesťanské demokracie se obvykle prezentují jako osoby smýšlející dle určitých hodnot založených na křesťanské etice (Maškarinec, 2007; s. 64). Základním lidským právem je dle nich právo na život, od něhož jsou ta ostatní odvozena. U křesťanskodemokratické ideologie je možné rozlišit přinejmenším pět základních znaků (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161). Prvním je důraz na celospolečenskou solidaritu a křesťanský personalismus. Dalším je tradiční rodina jakožto základní pilíř společnosti, s čímž se pojí netolerance k homosexuálním svazkům. Třetí rys se týká socioekonomické dimenze, pro niž je typické sociálně tržní hospodářství s důrazem na soukromé vlastnictví a volný trh usměrňovaný hospodářskou soutěží (KDU-ČSL, 1996; s. 22). Čtvrtým bodem je snaha o udržení domácího a ideálně i celosvětového míru. Posledním z pětice je důraz na křesťanské hodnoty (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161). Vedle uvedeného výčtu existuje celá řada dalších neméně důležitých prvků, mezi něž kupříkladu náleží koncepty lidské nedokonalosti, koncept správcovství (neboli přijetí odpovědnosti za lidské chování, kritický přístup k negativním dopadům konzumní společnosti na životní prostředí). Pro křesťanskodemokratickou ideologii je dále typický přenos rozhodovacích pravomocí na co nejnižší úroveň státní správy. Důležitou roli hraje též výše uváděná solidarita, jež počítá se zapojením jednotlivce do společenských struktur, což by mělo bránit společenské nespravedlnosti. Rovněž se staví odmítavě vůči trestu smrti, eutanázii či genetickým pokusům na reprodukčních buňkách. V této souvislosti existuje jedna oblast, v níž je tento proud liberálnější. Je jí otázka potratů.

Křesťanští demokraté přímo nepožadují jejich zákaz, avšak pokouší se o vytvoření prostředí, kde by o ně byl co nejmenší zájem (Maškarinec, 2007; s. 65).

Z výše uvedeného vyplývá, že nejpodstatnější pro správně fungující stát či demokracii jsou dle křesťanskodemokratického proudu především tradiční rodina, církev, sdružení a silná občanská společnost. Ve volebních programech, které jsou analyzovány ve čtvrté části práce, je pozornost věnována především výskytu základních rysů křesťanskodemokratické ideologie. Vzhledem k předchozímu obsahu této kapitoly můžeme za hlavní znaky křesťanské demokracie označit:

- a) důraz na celospolečenskou solidaritu a křesťanský personalismus;
- b) tradiční rodina a s tím spojená výchova a vzdělávání;
- c) sociálně tržní hospodářství;
- d) udržení domácího i celosvětového míru;
- e) důraz na křesťanské hodnoty a s tím spojená kultura;
- f) koncept správcovství;
- g) přenášení pravomocí na nižší jednotky.

V analytické části se budu věnovat právě volebním programům z let 1992–2017, které jsou všechny dostupné online na oficiálním webu KDU-ČSL. Zvolil jsem si uvedené období, protože KDU-ČSL vznikla až v roce 1992, a rok 2017 jsem si vybral z toho důvodu, aby bylo možno komplexněji vidět, jak se za tuto dobu KDU-ČSL odchýlila, či neodchýlila od „své“ ideologie. Data, která chci v programech zkoumat, jsem vybral ze základních rysů křesťanskodemokratické ideologie, které jsou uvedeny v odborné literatuře zabývající se právě touto otázkou.

4 Analýza volebních programů 1992–2017

4.1 Volební program 1992

Již v úvodu programu pro volby v roce 1992 se odkazuje na historii ČSL, například na účast ve vládě v letech 1919–1920, ale i na pochod na Letnou v roce 1989. Dále je v něm uvedeno, že chce prosazovat morální politiku a klade si za cíl obnovu země. Zdůrazňuje, že je postaven na křesťanském solidarismu neboli spolupráci všech občanů v zájmu prosperity a udržení sociálního míru (KDU-ČSL, 1992; s. 3).

Pro KDU-ČSL je válka nepřijatelným jevem a konečným cílem je Evropa a svět bez válek a armády. Vzápětí ale uvádí, že nemůžeme být bez armády, protože ještě nejsou vytvořeny podmínky pro celosvětový mír. Vojsko má primárně sloužit jen k obraně státu, nikoliv pro mocenské účely. Dávají důraz na malou, ale akceschopnou armádu, čímž odůvodňují naši geopolitickou situaci a také snahu vstoupit do Severoatlantické aliance. Vstup do armády má být plně dobrovolný a člověk má mít právo odmítnout vstoupit do vojenské služby (KDU-ČSL, 1992; s. 4). Jedním ze základních rysů křesťanskodemokratické ideologie je důraz na světový mír a toto tvrzení je rovněž v souladu s jejími hodnotami (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V otázce vnitřní bezpečnosti, kterou zajišťuje především policie, je důležité, aby policie byla důvěryhodná, snadno čitelná a schopná zaručit ochranu práv všech občanů. Dle KDU-ČSL se policie musí odpolitizovat, a to ve dvou směrech. Je zapotřebí přerušit veškeré vazby z minulého režimu a zároveň se nesmí stát nástrojem jedné strany (KDU-ČSL, 1992; s. 5). Toto tvrzení lze také zařadit do křesťanskodemokratické ideologie, protože dle jejích východisek je vnitřní obrana jedním ze základních pilířů. Rovněž se zde objevuje i důraz na křesťanské hodnoty, protože se zde zdůrazňuje nutnost zbavit se vazeb na minulý režim (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V oblasti daní se snaží o přizpůsobení se Evropskému společenství. Daně chtějí rozdělit na úroveň federální a republikovou. Na úrovni republik se snaží o maximální míru toho, aby daně zůstávaly tam, kde se vytvoří, proto se snaží o posílení pozic měst a

obcí. Tato vize má zaručit větší stabilitu díky tomu, že daně případnou do místního rozpočtu (KDU-ČSL, 1992; s. 6).

V roce 1992 se strana také stále věnuje přerušení kontinuity s minulým režimem. Uvádí, že je třeba odmítnout komunistickou ideologii, jež byla příčinou veškerého zla. Požaduje, aby komunističtí představitelé mohli být potrestáni za své činy v minulé éře. A jako poslední chtějí dojít k usmíření, protože to je ten poslední logický krok (KDU-ČSL, 1992; s. 7). V tomto úseku se znovu ukazuje odmítnutí komunistického režimu, což lze považovat za hájení křesťanských hodnot, protože jak všichni víme, křesťanství bylo v minulosti potlačováno (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

KDU-ČSL podporuje soukromé podnikání v oblasti ekologie, ale musí být dodržen koncept liberální negativní svobody. Snaží se o ekologické používání chemikálií a zároveň preferuje obnovitelné zdroje energie, i když si uvědomuje, že je potřebná i jaderná energie. Naopak za zlo považuje tepelné elektrárny. Chce převést kamionovou dopravu na železnici, čímž se sníží znečišťování krajiny. Zasazuje se o rozvoj legislativních a kontrolních opatření pro ochranu životního prostředí (KDU-ČSL, 1992; s. 10).

V oblasti ekonomiky se snaží o co nejrychlejší obnovu vlastnických a tržních vztahů. Jako nejdůležitější bod rozvoje vidí dynamický rozvoj infrastruktury. Zároveň však poukazuje na to, že blahobyt není nejdůležitější složkou života, ale podle křesťanských demokratů hmotná bída vede i k bídě duchovní a mravní. Toto tvrzení vychází z křesťanskodemokratické ideologie, důraz je kladen na duchovno. Z toho důvodu se snaží o nejrychlejší obnovu prosperity (KDU-ČSL, 1992; s. 11). S rozvojem tržního hospodářství je třeba splnit úlohu hospodářské soutěže (KDU-ČSL, 1992; s. 16). Stále ale přetrvává monopol státních organizací, ale již vznikají malé a střední firmy, které budou zvyšovat konkurenční prostředí. Důležitou úlohu v tomto ohledu hraje Český úřad pro hospodářskou soutěž s cílem maximálně přispět k rozvoji hospodářské soutěže (KDU-ČSL, 1992; s. 17). Základem hospodářské prosperity je soukromé hospodářství (KDU-ČSL, 1992; s. 29).

V oblasti kultury jsou nejdůležitější tři pilíře, a těmi jsou: a) rozvoj duchovní kultury, b) rozvoj místní kultury a tradic, c) obnova zdevastovaných památek. Kultura představuje hlavní složku tradic a duchovního bohatství, které je třeba chránit. Je kontinuální a nelze tzv. spálit mosty za minulostí, ale je třeba jen splatit dluh a začít pořádat kulturní akce pro obnovu duchovní tváře země. Stát by měl velké projekty financovat, protože investované peníze se vrací postupně. Dále je třeba, aby kultura nebyla vázaná jen na velká města, ale byla snadněji přenášena a podporována na vesnicích (KDU-ČSL, 1992; s. 19).

V dnešní době se nesmí opomenout média, která mají být objektivní, nestranná a mají mít dostatečnou kvalitu. Tisk musí být nezávislý na politických subjektech a má se zaručit objektivnost zpráv. Rozhlas a televize mají podávat jednoduché, pravdivé a objektivní zprávy. Přístup k médiím má být umožněn naprosto všem (KDU-ČSL, 1992; s. 20).

Rodina je základním stavebním kamenem státu a ten ji má dostatečně podporovat. Rodině se má pomoci například daňovým systémem, aby se sama o sebe dokázala plnohodnotně postarat. Má se podporovat soužití generací, nutná je pomoc samoživitelům a tam, kde stát nedokáže pomoci, mají zasáhnout místní organizace, například charita. Rovněž je třeba zajistit dostatečnou finanční podporu studentům, kteří pocházejí ze slabších vrstev (KDU-ČSL, 1992; s. 24). Každý člověk pochází z rodiny a celý život do ní patří, proto je ochrana rodiny na prvním místě. To je důvod, proč ji chce strana vyjmout z tržních mechanismů (KDU-ČSL, 1992; s. 26). Je nezbytné, aby matkám, které pečují o své děti, byla poskytnuta maximální míra podpory a pomoci. Podobně se má pomoci i rodinám pečujícím o starého nebo trvale nemocného člověka (KDU-ČSL, 1992; s. 28). Tvrzení jsou v souladu s výše zmíněným rysem křesťansko-demokratické ideologie, jímž je důraz na tradiční rodinu.

V oblasti zahraniční politiky si KDU-ČSL zadává tyto cíle: „1. Návrat k tradicím upřímného partnerství národů [...] 2. vstup do NATO [...] 3. uplatnění práva na sebeurčení všech národů a národnostních menšin [...] 4. odstranění všech bariér volného mezinárodního trhu zboží, kapitálu i práce [...] 5. Náš hlavní přínos do budoucnosti

Evropy příštího tisíciletí nevidíme pouze v oblasti hmotné, ale především duchovní [...]“ (KDU-ČSL, 1992; s. 36).

KDU-ČSL se snaží o rozvoj zemědělství, o pomoc rodinným farmám. o rozvoj služeb v oblasti zemědělství. Chce zavést bankovníctví a pojištění pro zemědělce, zřídit výbor pro zemědělství a zařídit cenově dostupnou výživu národa za pomoci tržního hospodářství (KDU-ČSL, 1992; s. 38). V této oblasti můžeme vidět křesťansko-demokratickou ideologii například ve snaze pomoci rodinným farmám, což souvisí s celkovou snahou pomáhat rodinám jako takovým (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V tomto volebním programu je zcela zřetelně vidět odkaz na křesťanskodemokratickou ideologii. Když se podíváme na rysy, jež jsem zmiňoval v předchozí kapitole, vidíme zde například velký důraz na rodinu či na historii. Zmiňován je příchod sv. Cyrila a Metoděje, kteří nás přivedli mezi křesťanské národy a díky nimž k nám přišla vzdělanost (KDU-ČSL, 1992; s. 31). Dále je zde patrný velký důraz kladený na křesťanskou solidaritu, například pomoc lidem v nouzi. Solidarita se projevuje i ve zdravotnictví například jeho humanizací a zlepšením vztahu lékaře a pacienta (KDU-ČSL, 1992; s. 37). Promítá se sem důraz na církev, jež má spravovat zdravotní a sociální péči a charitativní organizace.

4.2 Volební program 1996

V úvodu programu strana uvádí, že díky jejímu působení v koalici došlo k naplňování sociálně tržního hospodářství (KDU-ČSL, 1996; s. 3). Také si připisuje zásluhy na mírnění liberálních postojů v koalici, již tvořily kromě KDU-ČSL také ODS-KDS a ODA (ODS, 2019). Strana také spatřuje jako jedinou správnou možnost demokracii, která má vycházet z hodnot prověřených staletími. Jako základ dobré a moderní společnosti vidí odpovědnost jedince a růst solidarity ve společnosti (KDU-ČSL, 1996; s. 3). Všechny tyto postoje podporují to, co jsem již napsal v předchozí podkapitole.

KDU-ČSL se chce i nadále opírat o hodnoty, díky kterým se může společnost rozvíjet. Zejména v oblastech soukromého a společenského života je zapotřebí uznávat pevný systém hodnot. Těmi základními kameny pak mají být: a) úcta k životu, b) svoboda

a odpovědnost, c) spravedlivost a solidarita. Dále je kladen důraz na roli přirozených společenství v životě, obci a státu (KDU-ČSL, 1996; s. 4), podporováno je sociálně tržní hospodářství a pokračuje orientace na evropskou integraci.

Velký důraz je zde opět kladen na mladé rodiny, které potřebují pomoci s hledáním bytu. Výstavbu nových bytů mají zajišťovat obce za pomoci státu. Dostupnost bydlení musí být zajištěna i pro střední vrstvy obyvatelstva (KDU-ČSL, 1996; s. 6).

KDU-ČSL se věnuje v tomto programu i nástupu drog, kde uvádí, že je třeba zastavit jejich šíření, protože přinášejí velké hrozby pro následující generace a ohrožují generaci stávající. Následně strana opět odkazuje na rodinu, chce jí pomáhat při výchově, a to dostatečnou informovaností a zřizováním poradenských center. Také se chce zasadit o preventivní programy ve školách. Omezení drog je možné jen cílevědomými opatřeními sociální prevence (KDU-ČSL, 1996; s. 9). I toto tvrzení vychází z křesťanskodemokratické ideologie, a to především kvůli obraně rodiny, což je jeden z jejích pilířů (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V oblasti ekologie cítí odpovědnost vůči příštím generacím, pro ně chce strana omezovat ekologická a zdravotní rizika. Snaží se o zpřísnění emisních hodnot v ovzduší a současně o zvýšení odpovědnosti podniků za škody napáchané na přírodě. Zasazuje se o propojení ochrany přírody s hospodářstvím a životem obyvatel. Zlepšení ochrany přírody chce strana docílit pomocí osvěty a výchovy ve školách (KDU-ČSL, 1996; s. 10). Také zde se promítá křesťanskodemokratická ideologie, protože je zde zdůrazňována odpovědnost za příští generace, což můžeme chápat jako důraz na celospolečenskou solidaritu (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

Úkolem státu má být především pečovat o své hodnoty a kulturní dědictví. Stát má pomáhat například při rozvoji umění. Kultura tvoří významnou část života a je třeba, aby vzniklo samostatné ministerstvo kultury, jež bude svědomitě pečovat o naše památky a kulturní dědictví. Další jeho agendou má být zajištění vhodných podmínek pro další rozvoj kultury. Jedním z cílů je vytváření kulturních návyků u mladé generace, proto chce zvýšit podíl umělecké a estetické výchovy (KDU-ČSL, 1996; s. 14). Zasazuje se o rovnost

národnostních a etnických skupin. Dále je třeba respektovat církve a jejich zkušenosti, protože jsou to instituce, díky kterým roste morální a duchovní úroveň (KDU-ČSL, 1996; s. 19). Zde také můžeme nalézt jednoznačné prvky křesťansko-demokratické ideologie, například odkaz na kulturní dědictví a systém hodnot.

Velký důraz klade strana na mladou generaci, pro kterou chce v budoucnu udržet svobodu a připravit ji na převzetí zodpovědnosti, což je nejdůležitější společenský úkol (KDU-ČSL, 1996; s. 16). KDU-ČSL chce zřídit sociálněprávní ochranu dětí, ale ta nesmí rušit postavení rodiny ve výchově (KDU-ČSL, 1996; s. 19). Zasazuje se o výchovu ke zdravému životnímu stylu. V oblasti sportu je třeba vynaložit velké úsilí na rozvoj mládeže, protože má na ni značně pozitivní vliv a je spojen i s reprezentací České republiky (KDU-ČSL, 1996; s. 16).

Důraz je také kladen na obnovu venkova, již není dávaná taková váha, jakou by zasloužila. Snaží se o zvýšení rozpočtových pravidel, aby vzrostly příjmy malých obcí, a chce přivést drobné podnikatele do těchto oblastí, čímž by se zvýšily pracovní příležitosti a lidé by nemuseli z venkova odcházet (KDU-ČSL, 1996; s. 17).

Národní bezpečnost musí vycházet z přesvědčení lidí a jejich odhodlání bránit svobodu a nezávislost. Tato politika má stále vycházet primárně z nenásilných forem řešení konfliktů. Vzhledem k plánovanému vstupu do Severoatlantické aliance je zapotřebí malá profesionální armáda, která musí být efektivní a dobře vyzbrojená. Je zde také kladen velký důraz na české výrobky pro armádu (KDU-ČSL, 1996; s. 18). Autoři opět zdůrazňují křesťanskodemokratickou ideologii, protože uvádějí, že se má při řešení konfliktu vycházet z nenásilné formy (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

Manželství a rodina je nejdůležitějším přirozeným společenstvím, jež se má za každou cenu chránit (KDU-ČSL, 1996; s. 19). Optimální rodina je taková, kde existuje dobrovolný svazek muže a ženy v doživotním manželství. Zřejmé je také úsilí o větší hmotné i společenské ocenění matek, které zůstávají s dětmi doma. Rodiče smějí svému nezletilému dítěti určit druh vzdělání (KDU-ČSL, 1996; s. 20).

Sociálně tržní hospodářství je pro stranu opět velmi důležité, představuje pro ni ověřený model svobodného a odpovědného řádu ve společnosti, podstatného pro působení volného trhu (KDU-ČSL, 1996; s. 22). Vzhledem k tomu, že trh není všelék, je zapotřebí sociální politiky, opírající se o systém sociálního zabezpečení, rovnost příležitostí a občanskou solidaritu. Dle zkušeností je vidět, že potřebujeme regulaci trhu pro vytvoření pravidel hospodářské soutěže. KDU-ČSL se řídí zásadou, kterou vymyslel otec sociálně tržní ekonomiky Walter Eucken a jež tvrdí, že „volný trh musí působit všude, kde je to možné, jiné principy jen tam, kde je to nutné“ (KDU-ČSL, 1996; s. 22). Zde je jasný důraz na sociálně tržní ekonomiku podpořen i mottem, což jasně nese prvky křesťanskodemokratické ideologie (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

KDU-ČSL prosazuje decentralizaci státní správy a dělbu kompetencí mezi státní správou a samosprávou, aby to odpovídalo principu subsidiarity, tj. rozhodovací procesy přiblížit obyčejným lidem. Snaží se o transparentnost úřadů a zjednodušení styků na úřadech (KDU-ČSL, 1996; s. 24). I princip subsidiarity je základním prvkem křesťanskodemokratické ideologie (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V oblasti zahraniční politiky je nejdůležitější vstup do Severoatlantické aliance a právo občanů vyjádřit v referendu svůj postoj ke vstupu do Evropské unie. Pro KDU-ČSL je princip solidarity velmi důležitý a promítá se právě i do zahraniční politiky, kde chce pomáhat chudším a postiženým zemím, což má vést k odstranění celosvětového napětí (KDU-ČSL, 1996; s. 27).

V zemědělství je snaha o modernizaci a zlepšení kvality potravin. Chtějí usilovat o stabilizaci pracovních příležitostí a o vytvoření nových pracovních míst především proto, aby nedocházelo k častému odchodu mladých lidí z venkova. KDU-ČSL vidí úkol své zemědělské politiky v přípravě na přístup I. reformované společné agrární politiky Evropské unie (KDU-ČSL, 1996; s. 30).

Jak je opět patrné z tohoto programu, KDU-ČSL vychází z křesťansko-demokratické ideologie, protože například stále klade velký důraz na rodinu, která se promítá do řady oblastí jejího programu, na stabilitu, dobrou společnost, klade velký

důraz na příští generace především v otázce životního prostředí a energetiky. Zároveň dává důraz na tržně sociální hospodářství, které vidí jako primární bod demokracie. Celkově je zde zdůrazňována pospolitost národa a odkaz na kulturní a křesťanské tradice a hodnoty (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

4.3 Volební program 1998

Stejně jako v minulém programu pro volby v roce 1996, kde se KDU-ČSL opírá o hodnoty, jimiž jsou úcta k životu, svoboda, odpovědnost, spravedlnost, solidarita, přirozená společenství a sociálně tržní hospodářství, objevuje se zde již větší důraz na evropskou integraci, protože straně jde o sounáležitost s ostatními státy a postup České republiky vidí v širokém rámci solidární spolupráce s evropskými i celosvětovými společenstvími (KDU-ČSL, 1998; s. 1).

Dle KDU-ČSL má každý právo na důstojné bydlení podle vlastního vynaloženého úsilí. Zvláště v něm chce pomáhat rodinám, které jsou trvale považovány za základní kámen společnosti. Obce a jiné právnické osoby mají být stále podporované, aby stavěly nové byty (KDU-ČSL, 1998; s. 1). Nadále KDU-ČSL podporuje bydlení na venkově a v případě výstavby domů a bytů ve venkovských oblastech má být zájemcům poskytnut finanční příspěvek (KDU-ČSL, 1998; s. 2).

Dle KDU-ČSL je kultura účelová lidská aktivita, která dělá člověka člověkem. Kultura a vzdělání jsou základním předpokladem pro rozvoj celé společnosti (KDU-ČSL, 1998; s. 5). Strana chce rovněž prosadit vypracování vládní politické kultury. Pod tím si představuje, že do života společnosti nemá vstupovat stát za pomoci stranické ideologie, ale má k tomu používat koncepční a legislativní přípravu prostoru pro kulturu (KDU-ČSL, 1998; s. 5).

Opět je pro KDU-ČSL důležitá rodina a manželství, které má být výhradě svazkem muže a ženy. Avšak lidé, kteří nechtějí vstoupit do svazku manželského, se mají respektovat, ale nesmí být vnímáni na úrovni klasického manželství. Rodina je tak chápána jako nejdůležitější společenství na světě, protože se tam člověk učí utužovat vztahy a zároveň si členové dokáží pomáhat tak, jak to nedokáže žádné jiné společenství

(KDU-ČSL, 1998; s. 5). Rodina je nezbytná při přenášení základních hodnot a občanských ctností. Opět je zde kladen důraz na tradiční rodinu. V selhání rodiny strana vidí největší selhání demokratické společnosti. Můžeme zde ale pozorovat i poněkud liberálnější myšlenku „Nemanželská partnerství a rozhodnutí lidí, kteří se nechtějí právně zavazovat k manželství je třeba respektovat, ne však stavět na úroveň manželství“ (KDU-ČSL, 1998; s.5). To můžeme brát, jako pokrokovou myšlenku v náhledu na rodinu.

K ochraně státu je třeba využívat malou, ale efektivní armádu a podepisovat efektivní spojenecké svazky, což je vstup do Severoatlantické aliance. Armáda je základním pilířem bezpečnosti státu a její úloha má být pevně zakotvena v zákonech (KDU-ČSL, 1998; s. 6).

KDU-ČSL věnuje pozornost menšinám, především romské. Primárním cílem této politiky má být zlepšení vztahů mezi většinovou a menšinovou populací. Primárně se strana chce zabývat odstraněním rasismu a xenofobie ve společnosti. Jejím dalším cílem je dosáhnout souladu s Listinou základních práv a svobod, jak je tomu v západních státech. Hlavní cestu této vize vidí ve vzdělávání a výchově především romské komunity, a to jak dětí, tak dospělých (KDU-ČSL, 1998; s. 7).

Jak je z výše napsaného textu patrné, kromě důrazu na rodinu podtrhuje KDU-ČSL význam vzdělávání a výchovu. Vzdělání je pro ni klíčem k budoucnosti a rovněž k životnímu úspěchu, proto je také prosazována reforma školství v duchu subsidiarity, jež chce posílit pravomoci ředitele, školské rady, ale i inspekce (KDU-ČSL, 1998; s. 9).

Zemědělství je základním pilířem pro lidi žijící na venkově. Snaží se o zachování soběstačnosti a kvality domácích potravin. Je třeba posilovat konkurenceschopnost zemědělců pomocí modernizace a dotací pro efektivní podnikání (KDU-ČSL, 1998; s. 10). Důležitá je pro ně i podpora zemědělců v horských a podhorských oblastech, protože jde o nejvlivnější tvorbu a uchovávání kulturního stavu krajiny. Podstatná je také i trvalá udržitelnost hospodaření v ekologicky citlivých oblastech (KDU-ČSL, 1998; s. 10).

Jak je opět patrné, v rámci celého programu se prolíná především důraz na rodinu, vzdělání a kulturu. Také je zde zdůrazňována křesťanská solidarita, kterou můžeme

pozorovat například v oblasti sociální péče. Rovněž je kladen velký důraz na roli přirozených společenství. Ekonomické prosperity má být dosaženo díky programu sociálně tržního hospodářství. Jednoznačně se nesmí opomenout důraz na stabilitu a prověření časem, protože to, co je prověřené časem, je stabilní. Všechny uvedené body v tomto odstavci jednoznačně vycházejí z teze křesťanskodemokratické ideologie (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

4.4 Volební program 2002

Na začátku programu pro volební období 2002–2006 jsou vysvětlované hodnoty, jež se bude snažit strana hájit při vstupu České republiky do Evropské unie. Chce prosazovat aktivní a solidární účast České republiky. KDU-ČSL tvrdí, že je správné řízení integrace politiky, protože lidé se již dávno sblížili s ostatními národy, a to i bez pomoci politiků (KDU-ČSL, 2002; s. 3).

V oblasti rodinné politiky je třeba zvyšovat její roli ve společnosti. Je zapotřebí důsledně přistupovat k výchově dětí, protože právě ony dokáží přinášet prospěch celé společnosti. Nezbytné je také stále finančně podporovat rodinu, jelikož není možné nečinně pozorovat, jak některé rodiny stále více chudnou. V těchto letech stále klesá porodnost, příčinu KDU-ČSL vidí ve změně životního stylu, kdy je pro mladé rodiny nedostupné bydlení a potíže s hledáním práce pro ženy, které mají malé děti (KDU-ČSL, 2002; s. 3). Jak jsem výše zmínil, KDU-ČSL chce především pomoci financovat rodinu, a to například formou přídavků na děti nebo příspěvku rodinám, které pečují o malé děti. Dále podporují slučitelnost rodičovské a profesní role. Křesťanskodemokratická ideologie se zde projevuje v důrazu na tradiční rodinu, které chce strana všemi prostředky pomáhat (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

Dalším bodem, který mě zajímá, je solidarita i osobní odpovědnost, jež podle KDU-ČSL představují tradiční hodnoty evropské civilizace. Velkou měrou se zasazují o zavedení mechanismů pomáhajících lidem, kteří se ocitli v tzv. sociální pasti (nezaměstnanost, zdravotní potíže, závislost apod.) (KDU-ČSL, 2002; s. 8). Velkou část tohoto programu věnují seniorům, kterým chtějí umožnit odejít do důchodu, kdy jim to

vyhovuje, ale logicky říkají, že čím dříve by odešli, tím méně důchodu dostanou děti (KDU-ČSL, 2002; s. 9).

I nyní je zde jako velké téma vzdělanost společnosti, kdy se opět většinou opakují situace z minulosti. Jedná se například o to, že díky vzdělání dosáhneme lepší a vyšší kvality života. Vzdělání následně klade důraz na získání vědomostí, ale nemá jít pouze o základní. V rámci vzdělání si přejí, aby byl zaveden pozitivní vztah k životu, lidské práci, k solidaritě a toleranci a v neposlední řadě i o provázané osobní odpovědnosti dětí (KDU-ČSL, 2002; s. 11). Chtějí učinit vzdělávání prioritou vládní politiky, s tím souvisí i finanční pomoc rodinám.

V programu je i část věnovaná nastupujícím informačním technologiím. Nemáme zde velkou gramotnost uživatelů, proto je třeba zrušit monopol na poskytování telekomunikačních služeb. Dle KDU-ČSL je zapotřebí získat znalosti těchto technologií a je třeba začít již od základních a středních škol. K tomu je však nutné vzdělávat i pedagogy, proto se snaží urychlit přístup dětem všech typů škol k internetu (KDU-ČSL, 2002; s. 12).

Kultura je nezbytná při formování člověka jako socializovaného jedince. Kultura, vzdělání a výchova jsou pro společnost nejdůležitější a mají největší vliv na mravní způsobilost člověka. V rámci kultury je neodmyslitelný vliv církve a náboženské společnosti. Církev zastává důležitou úlohu při posilování morálních a duchovních hodnot. Je nezbytné, aby si církev udržela nezávislost na státu a mohly zcela naplňovat své poslání, a tou je tradiční veřejně prospěšná činnost v oblastech sociální a zdravotní péče.

V oblasti ekologie prosazuje strana odpovědnost za své činy, a to jednak všech institucí, ale i firem a občanů. Hlásí se k principům udržitelného rozvoje (KDU-ČSL, 2002; s. 22), prosazuje státní politiku ochrany přírody a krajiny, protože právě to je záruka budoucnosti. KDU-ČSL chce přinášet novou hodnotu založenou na třech vzájemně rovnocenných pilířích ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje (KDU-ČSL, 2002;

s. 23). Zde se také nachází prvky křesťanskodemokratické ideologie, protože se opět poukazuje na odpovědnost za činy (Maškarinec, 2007; s. 65).

Rozdíl mezi venkovem a velkými městy se stále zvětšuje, zájem mladých lidí o zemědělství naopak klesá. Kvůli tomu KDU-ČSL prosazuje politiku, která bere zřetel na lidi žijící na venkově, a chce mít na českém trhu většinu potravin z české produkce, které budou zdravé a kvalitní. Nejdůležitějším aspektem je podpora malých a středních podniků (KDU-ČSL, 2002; s. 24). Vznik těchto podniků má mít blahodárný vliv na střední vrstvu obyvatel, tvorbu etických norem společnosti a také na stabilizaci ekonomiky. KDU-ČSL přichází s tím, že se u nás zformovala střední vrstva (KDU-ČSL, 2002; s. 25). Rovněž je důležitá podpora průmyslu. KDU-ČSL chce vytvořit koncepci průmyslu, zemědělství a vědy (KDU-ČSL, 2002; s. 24).

Hlavním úkolem armády musí být hájení suverenity našeho státu, nesmí to skončit jen vstupem do Severoatlantické aliance. Již se zde objevuje i ochrana státu proti teroristickým útokům. Je k tomu mít zapotřebí profesionální armádu, opírající se o podporu občanů. Není nutná velká armáda, ale důležité je, aby vojáci byli experti ve svých oborech. K podpoře armády má rovněž sloužit systém trvalých záloh (KDU-ČSL, 2002; s. 30). V Severoatlantické alianci chce strana podporovat solidaritu s budoucími členy (KDU-ČSL, 2002; s. 31).

Základním východiskem politiky KDU-ČSL v tomto programu je opět rodina, dále důraz na spravedlnost, investice do vzdělání, solidarita odpovídající evropským standardům (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161). Klade také velký důraz na přirozená společenství. Je zde patrná podpora kultury, životního prostředí, kde se právě projevuje odpovědnost za budoucí generace a snaha o zlepšení kvality života. V návaznosti na životní prostředí prosazuje sociální a ekologické tržní hospodářství. Za důležitý základ naší společnosti považuje morální a právní řád.

4.5 Volební program 2006

Jak KDU-ČSL sama uvádí, oblast hospodářské politiky je pro ni jedním z hlavních programových cílů. Jasně prosazuje princip sociálně tržního hospodářství. Za další

politické cíle si klade zvyšování kvality života, především podporu rodiny s dětmi (KDU-ČSL, 2006; s. 6). Základními determinanty hospodářské politiky jsou a) lidské zdroje, b) finanční zdroje, c) role vlády, d) sociální smír (KDU-ČSL, 2006; s. 7). Se sociálně tržním hospodářstvím souvisí i bytová politika, jež je přizpůsobena potřebám mladých rodin. Každý občan má právo bydlet důstojně, pokud vynaloží dostatečné úsilí (KDU-ČSL, 2006; s. 28).

Klíčovou roli v utváření lidských zdrojů hraje především vzdělávání jako průsečík rozvoje osobnosti, ale vztahuje se i k hospodářské konkurenceschopnosti a sociálnímu pokroku. To je hlavní argument pro financování školství, které dokáže široké vrstvě lidí zajistit kvalitní vzdělání pro budoucí uplatnění na trhu práce. Cestu k lepší vzdělanosti vidí i posílání finanční pomoci přímo studentům (KDU-ČSL, 2006; s. 7).

Hlavním úkolem vlády nemá být výrazné zasahování do tvorby cen, protože jakmile neexistuje monopol, může být zásah vlády zneužitelný lobbisty. Vláda má pouze narovnávat tržní nespravedlnost. Dále musí maximum rozhodovacích pravomocí přiblížit k občanům. Hlavním principem hospodářské politiky musí být odpovědný přístup bez dluhů. Dále je důležité zajištění kvalitnějšího a důstojného života (KDU-ČSL, 2006; s. 9). Hospodářský růst je spojován se sociální zodpovědností společnosti za podporu rodin s dětmi. Snaží se o snížení daní pro rodiny. Jak již bylo řečeno několikrát, nejdůležitější sociální podporou je vzdělání a také vědomí vlastní zodpovědnosti (KDU-ČSL, 2006; s. 15).

Již od počátku časů platí, že rodina je základním kamenem zdravě fungující společnosti (KDU-ČSL, 2006, s. 22). Největší podporu má rodina, která je založena na manželském a rodičovském vztahu. Na druhou stranu se ale zase nemůže diskriminovat někdo, kdo není ve svazku manželském, ale musí se dávat větší pozor na děti, které nevzejdou z manželského svazku, protože právě ty neúplnou rodinou nejvíce trpí (KDU-ČSL, 2006; s. 22). KDU-ČSL prosazuje posílení pozice ženy a matky. Péče o dítě má být kompenzována finančně a společensky. Rodičovství by mělo být považováno za plnohodnotnou práci. Rovněž je zapotřebí rozšířit služby zaměřené na péči o děti. Nesmí se zapomenout na tzv. pozitivní rodinnou politiku. Tento styl politiky má přispívat

k ochraně nenarozeného dítěte. KDU-ČSL uvádí, že se řídí hesly „Děti patří do rodiny“ nebo „Obec pozorná k rodině“ (KDU-ČSL, 2006; s. 23). Tato hesla vycházejí ze zásad solidarity a subsidiarity. I zde jsou patrné znaky křesťanskodemokratické ideologie.

S konceptem křesťanské solidarity souvisí i integrace menšin do společnosti. KDU-ČSL chce zbořit kulturní bariéry, ale nechce zničit romskou kulturu. Strana opět upozorňuje, že to půjde především skrze vzdělávání a soustavnou péči o romskou menšinu. Dalším bodem je snaha o zvýšení zaměstnanosti Romů (KDU-ČSL, 2006; s. 26).

KDU-ČSL vnímá, že zemědělství je spjato s venkovem a nelze je od sebe oddělit, proto se snaží o stabilizaci venkova, ne pouze o dotování lidí, kteří podnikají v zemědělství. V oblasti konkurenceschopnosti českých zemědělců je třeba zvýšit zájem studentů o tradiční obory, například o vinařství, chmelařství apod. (KDU-ČSL, 2006; s. 35). Za důležité považuje i konkurenceschopnost malých a středních podniků na venkově (KDU-ČSL, 2006; s. 36). Nezbytná je rovněž podpora zemědělců v méně hostinných částech republiky. Dále je třeba navyšovat počet nových technologií zapojovaných do prvovýroby. KDU-ČSL chce také usilovat o větší účast krajů na agrární politice a celkově na rozvoji venkova. V tomto ohledu chce podporovat iniciativu ze strany krajů. Je zapotřebí také realizovat koncepci udržitelného rozvoje a užívání lesů (KDU-ČSL, 2006; s. 35). KDU-ČSL chce prosadit vznik hlavního správního orgánu, což má být ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova (KDU-ČSL, 2006; s. 36).

Ekologická politika je rovněž jedním z pilířů politiky KDU-ČSL a zároveň se projevuje v křesťanskodemokratické ideologii, protože správná ochrana životního prostředí je podmínkou pro dobrý ekonomický a sociální rozvoj. „Respekt k ekologickým limitům a investice do ochrany životního prostředí nepokládáme za brzdu, ale naopak za motor rozvoje“ (KDU-ČSL, 2006; s. 38). Vzhledem k tomu, že strana vychází z křesťanské tradice, je člověk považován za součást přírody. Tím se vysvětluje, že se člověk nemá chovat jako destruktory přírody, ale jako ten, kdo s ní zodpovědně hospodaří (KDU-ČSL, 2006; s. 38).

Jak již bylo mnohokrát řečeno, KDU-ČSL nahlíží stále na vzdělání jako na primární klíč k životním úspěchům a nejlepší investici do budoucnosti. Strana se také vymezuje vůči liberálům (ti tvrdí, že je to jen osobní investice do vlastní kariéry), ani plánované naplňování státních potřeb, což tvrdí socialisté. Křesťanští demokraté soudí, že jsou to rozvoj a výchova lidí, na kterých závisí budoucnost národa (KDU-ČSL, 2006; s. 46). Výchova je rovněž důležitá, protože ta je dokáže připravit na systém vzdělávání a umožní jim navazovat vztahy nejen ve škole (KDU-ČSL, 2006; s. 47). Významnou součástí vzdělávání a výchovy je sport, který jednak napomáhá k udržování zdravého životního stylu, ale především pomáhá k rozvoji osobnosti a v neposlední řadě vede k prevenci před negativními sociálními jevy (KDU-ČSL, 2006; s. 50).

V oblasti kultury je zapotřebí pomáhat obnovit a rozvíjet kulturní a duchovní dědictví České republiky. Křesťanští demokraté chtějí prosazovat kulturní politiku, která není svázaná stranickou ideologií, ale ani nesmí nastat situace, že by stát kulturu neměl ovlivňovat (KDU-ČSL, 2006; s. 58).

Bezpečnost je nezbytnou součástí svobody a práva. Míra jejich dodržování vytváří obraz slušné společnosti (KDU-ČSL, 2006; s. 68). Nezbytnou součástí je opět armáda, která se má začlenit do evropského bezpečnostního systému. Armáda má být kontrolována odbornými civilisty. Dále je prosazována lepší připravenost a informovanost občanů při výjimečných situacích (KDU-ČSL, 2006; s. 79).

Jak je patrné, opět je kladen značný důraz na rodinnou politiku, na výchovu a vzdělání, dále je zde prosazovaný princip solidarity a sociálně tržního hospodářství, z nichž odvozují ostatní aspekty svého programu. Je zde také zdůrazňován význam občanských práv a svobod. Patrná je i snaha pracovat s menšinami, konkrétně s Romy. Opět musím konstatovat, že prvky křesťanskodemokratické ideologie se v programu KDU-ČSL velmi silně projevují.

4.6 Volební program 2010

Jak již z minulosti víme, pro KDU-ČSL představuje základ rodina a děti v ní narozené. Ekonomický růst také závisí na rodině, protože ona přivádí na svět děti, které

budou vytvářet nové hodnoty. KDU-ČSL přijímá spoluzodpovědnost za nižší porodnost a je připravena začít podnikat kroky k jejímu zvýšení. Klíčová je podle strany správná prorodinná politika. Musí se ovšem také zrovnoprávnit postavení rodiny nejen finančně, ale i v nastolení pocitu bezpečí (KDU-ČSL, 2010; s. 10). Daňová politika musí brát v potaz rodinu a investice do výchovy dětí, protože to je investice do lidského kapitálu. Zároveň je to investice do budoucích výnosů, materiálních a duchovních hodnot celé společnosti. Součástí prorodinné politiky je také dostupné bydlení pro mladé rodiny (KDU-ČSL, 2010; s. 21).

Podobně jako se v programech KDU-ČSL objevuje prorodinná politika, stejnou měrou je kladen důraz na vzdělání a výchovu. Tyto aspekty strana pokládá za účinnou cestu k lepším zítřkům. Chce dosáhnout společnosti přátelské, kulturní a výkonné. Cílem má být výchova odpovědné osobnosti, která je co možná nejlépe připravena přijímat rozhodnutí ve prospěch celé společnosti (KDU-ČSL, 2010; s. 12). Jak již víme, také tato tvrzení vychází z křesťanskodemokratické ideologie, protože je zde kladen velký důraz na prorodinnou politiku a výchovu dětí.

Prosazuje také odpovědnou sociální politiku, která má snížit nezaměstnanost, považovanou podle KDU-ČSL za jedno ze zel pro společnost a zejména pro rodiny s dětmi. Nezaměstnanost vznikla v důsledku ekonomické krize a díky kvalitní sociální péči jí můžeme lépe čelit (KDU-ČSL, 2010; s. 19). Cílem je také začlenění sociálně vyloučených lokalit, kde je třeba zvýšit výkon státní správy.

Život v bezpečí je nedílnou součástí demokracie a život se má chránit. Bezpečnost se nemá omezit jen na vnitřní záležitosti, ale i na hrozby zvenčí, k nimž patří například terorismus (KDU-ČSL, 2010; s. 30). Armáda má chránit suverenitu a bezpečnost České republiky. Pro dobrou akceschopnost armády je zapotřebí její neustálá modernizace, která byla řadu let opomíjená (KDU-ČSL, 2010; s. 31).

KDU-ČSL stále vychází z konceptu sociálně-tržního hospodářství, což je jeden ze základních rysů křesťanskodemokratické ideologie. Snaží se o minimální roli státu v oblastech, kde trh funguje správně. Je nezbytné dodržovat zodpovědné chování všech

ekonomických aktérů. Důležité je, aby nevznikl dluh pro další generace. Vysoká míra solidarity uvnitř společnosti pomáhá ke společenskému dobru (KDU-ČSL, 2010; s. 40). V daňovém systému jsou znevýhodněné rodiny s dětmi, proto jim chtějí ponechat více vlastních prostředky (KDU-ČSL, 2010; s. 41).

Kultura je chápána jako součást duchovního i materiálního dědictví národa. Má to být výraz identity a jedinečnosti. KDU-ČSL cítí politickou odpovědnost za mravní a kulturní náladu ve společnosti (KDU-ČSL, 2010; s. 44). Církvím se musí umožnit, aby byly nezávislé, a je třeba jim pomáhat zajišťovat jejich poslání v oblasti sociální péče, proto je potřeba dokončit proces narovnávání vztahů mezi státem a církvemi. Díky církvím dochází k rozvoji měst a obcí (KDU-ČSL, 2010; s. 45).

V oblasti ochrany životního prostředí je stále co zlepšovat. Musí se zvyšovat modernizace a ekologizace průmyslu, dopravy a energetiky. Dále se musí investovat do vodního hospodářství. KDU-ČSL vidí zdravé životní prostředí jako jednu ze složek ekonomického růstu (KDU-ČSL, 2010, s. 46). S ochranou životního prostředí souvisí i oblast energetiky. Strana chce prosazovat politiku, která bude minimalizovat energetické problémy. KDU-ČSL preferuje jadernou elektřinu místo výrobků z ropy, protože zásoby uranu jsou ve stabilních zemích, kdežto ropa většinou není (KDU-ČSL, 2010; s. 53).

Jak již bylo zmiňováno v minulých programech, tak i v tomto programu KDU-ČSL vidí úzkou spojitost mezi zemědělstvím a rozvojem venkova. Chce dosáhnout stabilního a prosperujícího venkova. Zemědělství je neodmyslitelnou součástí venkovského života. Dále tvrdí, že čeští zemědělci jsou v nevýhodě oproti velkým řetězcům. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby byla prosazována kvalitní a efektivní zemědělská politika (KDU-ČSL, 2010; s. 48).

Je zřejmé, že i v tomto programu jsou patrné znaky křesťanskodemokratické ideologie, na což jsem odkazoval v průběhu textu. Program vychází především z prarodinné politiky, výchovy a vzdělání dětí, je zde také velký důraz na solidaritu a v neposlední řadě se nesmí opomenout koncept sociálně tržního hospodářství. Tyto

znaky se prolínají napříč celým programem. Rovněž je zde poukázáno na důležitou roli církve především v oblasti sociální a zdravotní péče.

4.7 Volební program 2013

KDU-ČSL chce v oblasti ekonomiky i nadále prosazovat osvědčený koncept sociálně tržního hospodářství. Je to odpovědný a solidární koncept, který vychází z prvků křesťanskodemokratické ideologie. Spadá do něj podnikání, transparentní státní správa a dlouhodobě udržitelný penzijní systém, sociální smír a investice do vzdělání, vědy a výzkumu (KDU-ČSL, 2013; s. 2).

Dále je zde výrazná prorodinná politika, kde strana uvádí, že dítě nesmí být sociálním problémem. Stát nemá rodiny dotovat, ale má jim ponechat co nejvíce peněz, co si vydělají (KDU-ČSL, 2013; s. 2). S rodinnou politikou je neodmyslitelně spjata výchova i vzdělání, kdy se opět opakují stejná stanoviska jako v předchozích letech, tedy že vzdělání je považováno za klíč k úspěchu v životě každého občana. Do škol je potřeba zavést etickou výchovu a podpořit zavádění praktických oborů do výuky (KDU-ČSL, 2013; s. 5).

V oblasti zemědělství a rozvoje venkova je důležité, aby byla zajištěna podpora pro mladé a začínající zemědělce. Je třeba zavést tresty za nedodržování složení výrobků a za klamavou reklamu. Strana si také klade za cíl, aby veřejnost měla jasné a dostupné informace. Je nezbytné, aby stát dohlížel na kvalitu potravin a také ji chránil (KDU-ČSL, 2013; s. 9).

KDU-ČSL považuje za důležité, aby se šetrně hospodařilo s přírodou. V rámci školského systému chtějí zavést ekologickou výchovu. V energetice, která je spojena s životním prostředím, považuje strana za důležité využívat spíše obnovitelné zdroje, především vodní elektrárny a také chce pomáhat s jejich výstavbou (KDU-ČSL, 2013; s. 10).

Kultura je nenahraditelná v rozvoji naší společnosti a má přímý vliv na cestovní ruch. KDU-ČSL podporuje především tradiční lidovou kulturu, neprofesionální umění a regionální kulturu. Nadále si klade za cíl obnovu a údržbu památek. Je klíčové rovněž

dodržet mezinárodní závazky v oblasti kultury. Pro udržení vysoké úrovně vzdělanosti je nezbytné udržení oblastí knihovnictví a všech typů knihoven, kde se také uchovává kulturní dědictví (KDU-ČSL, 2013; s. 11). Jak je již patrné, tak i nyní můžeme zde jasně rozeznat důraz na křesťanskodemokratickou ideologii (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V tomto programu je i nadále zřetelný vliv křesťanskodemokratické ideologie. Stále se zde vyskytují její klasické rysy, například velký důraz na zachování tradiční rodiny, podporu výchovy a vzdělání mládeže a také odkaz na kulturní dědictví, které je třeba uchovávat a rozvíjet pro budoucí generace.

4.8 Volební program 2017

Pro KDU-ČSL je opět na prvním místě podpora rodiny, kdy chce zvýhodnit pracující rodiče a zajistit dobré socioekonomické podmínky pro zdravé fungování rodiny. Cílem má být kromě finanční pomoci také slučitelnost práce s rodinou a dostupná péče o děti a seniory. Důležité je, aby senioři měli spravedlivé důchody (KDU-ČSL, 2017, s. 4). S prorodinnou politikou je již tradičně spojeno vzdělávání a výchova. Ve vzdělávání chce strana poukazovat na naši kulturu a kořeny naší civilizace (KDU-ČSL, 2017; s. 8). KDU-ČSL odmítá ideologii multikulturalismu. Důležitá je podpora alternativních forem předškolního vzdělávání, například lesní mateřské školy atd. Z důvodu integrace je zapotřebí vzdělávat děti i v cizích jazycích, proto chce KDU-ČSL část dětských programů vysílat v cizím jazyce (KDU-ČSL, 2017; s. 8). Z výše uvedených bodů je stále patrný význam křesťanskodemokratické ideologie, ale je zde i patrný evolucionismus.

V oblasti ekonomiky chce prosazovat principy sociálně tržního hospodářství. KDU-ČSL se také zasazuje o přijetí eura a chce zrušit EET u malých podnikatelů (KDU-ČSL, 2017, s. 5). Rovněž je zapotřebí dosáhnout konkurenceschopnosti v oblasti nových technologií (KDU-ČSL, 2017; s. 6). Sociálně tržní hospodářství je základním rysem křesťanskodemokratické ideologie (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161).

V tomto programu se objevuje problém s migrační krizí. Strana si klade za cíl stabilizovat země, odkud právě přichází největší počet migrantů a chce zřídit efektivní návratovou politiku. Dále podporuje užší spolupráci členských států Evropské unie (KDU-

ČSL, 2017, s. 11). S tím do jisté míry souvisí i obrana a bezpečnost státu. Je zapotřebí bojovat s dezinformačními kampaněmi a v neposlední řadě se více věnovat boji s islámskou propagandou (KDU-ČSL, 2017; s. 11). Je třeba dále rozvíjet armádu, aby byla reálně schopná bojového nasazení, protože KDU-ČSL chce zapojit české vojáky do sil předsunuté vojenské přítomnosti (KDU-ČSL, 2017; s. 12).

Evropská unie je vnímaná jako jedinečný prostor založený na křesťanských kořenech a principech demokracie, svobody, spravedlnosti, rovnoprávnosti a odpovědné solidarity. Prakticky se dá říct, že dle KDU-ČSL vychází Evropská unie z principu křesťanskodemokratické ideologie. Naopak se ale strana staví proti rozšíření Evropské unie mimo křesťanskou oblast, to se týká především vstupu Turecka. Dle KDU-ČSL má být Turecko partnerem, ale nikoliv členským státem (KDU-ČSL, 2017; s. 13). Zde se prvky ideologie projevují konkrétně v obraně křesťanských hodnot.

KDU-ČSL podporuje obnovitelné zdroje energie, jakými jsou například fotovoltaické panely a podpora stávajících jaderných elektráren, ale za akceptovatelných podmínek (KDU-ČSL, 2017; s. 17). Dále se zaměřuje na podporu nových zdrojů energie a technologií k jejich skladování. S energetikou úzce souvisí i životní prostředí, kde chce udržovat princip dlouhodobě udržitelného rozvoje, jenž se musí promítat do všech ekonomických resortů. „Co je ekologické, musí být i ekonomické, a naopak“ (KDU-ČSL, 2017; s. 27).

Jak vyplývá z křesťanskodemokratické ideologie, která mimo jiné vychází z principu subsidiarity, to samé můžeme najít v programu KDU-ČSL. Strana chce vytvořit silné obce a kraje a zároveň chce zabránit centralizaci veřejné správy. Celkově chce přiblížit veřejnou správu lidem, například Czechpoint, kde má člověk přijít do styku s veřejnou správou. Dále je třeba soustředit veškerou veřejnou správu na jedno místo, aby to bylo pro občana snazší a nemusel jezdit pokaždé někam jinam (KDU-ČSL, 2017; s. 21).

Hlavním cílem zemědělské politiky je nastavení podmínek, které zajišťují široký výběr potravin, ale musí být zachován princip trvalé udržitelnosti (KDU-ČSL, 2017; s. 23).

Strana chce motivovat zemědělce k hospodaření na menších pozemcích. Opět zde nacházíme prvky křesťanskodemokratické ideologie, jde o zachování principů trvalé udržitelnosti, což lze chápat jako příklad konceptu správcovství.

V oblasti kultury se opět projevuje snaha přiblížit kulturu lidem například výstavnou Národního divadla, jak v Brně, tak v Ostravě a dále zlepšit postavení regionálních institucí v kultuře. Pro snazší vyhledávání je nezbytné zdigitalizovat kulturní dědictví (KDU-ČSL, 2017; s. 26). I zde se objevuje křesťanskodemokratická ideologie, v jejímž duchu se strana snaží rozšiřovat národní památky do ostatních měst, což má pomáhat například k upevňování národní hrdosti.

I v tomto prozatím posledním volebním programu je zřetelný vliv křesťanskodemokratické ideologie, ale už jsou zde vidět prvky evolucionismu, kdy KDU-ČSL například poukazuje na výraznější využití digitálních technologií apod. Nicméně je zde stále silný důraz na tradiční rodinu a důstojný život až do přirozené smrti. Také je zde patrný vliv sociálně tržního hospodářství a princip subsidiarity.

5 Závěr

KDU-ČSL působila v celé řadě vlád, z nichž první byla vláda Václava Klause v roce 1992 (Fiala – Foral, 2008; s. 467). Ve vládě měla KDU-ČSL čtyři ministry (KDU-ČSL, 2018b). Pro volební období v roce 1996 se opět účastnila stejné koalice jako v předchozím období a měla i stejný počet ministrů. V roce 1998 se konaly předčasné volby, ve kterých skončila na čtvrtém místě. Jednání o koalicích selhaly a nakonec vznikla dohoda mezi ODS a ČSSD, které se říká opoziční smlouva, kde bylo mimo jiné uvedeno, že ČSSD garantuje podporu menšinové vládě ODS. Důsledkem této smlouvy bylo i reálné ohrožení menších politických stran za pomoci většinového principu. Za tohoto stavu se Josef Lux rozhodl pro spolupráci s Uníí svobody a pozdějším projektem tzv. čtyřkoalice, což byla protiváha k opoziční smlouvě iniciovaná právě Luxem (Fiala – Foral, 2008; s. 484). Čtyřkoalice sjednocovala KDU-ČSL, Unii svobody, Demokratickou unii a ODA. Toto uskupení vzniklo 1. 9. 1998 (Fiala – Foral, 2008; s. 485). 18. června 2002 se strany již dohodly, že se zúčastní dalších voleb jako samostatné strany (Fiala – Foral, 2008; s. 496). V roce 2002 vstoupila poprvé do vlády s ČSSD, kde KDU-ČSL a US-DEU měly po třech křeslech. Vláda byla jmenovaná měsíc po volbách 18. 7. 2002 a vydržela celé 4 roky (ČTK, 2006). Prošla ale také změnami, a to když Vladimíra Špidlu vystřídal Stanislav Gross. V roce 2005 propukla aféra Stanislava Grosse, kdy premiér neuměl vysvětlit, kde přišel k penězům na byt. Stav vyústil až v demisi. V dubnu 2005 byla ustanovena třetí vláda s ČSSD a v čele stanul Jiří Paroubek (KDU-ČSL, 2018b). Na začátku roku 2007 byla jmenovaná druhá Topolánková vláda, které se účastnily ODS, KDU-ČSL, SZ. Volby v roce 2010 dopadly pro KDU-ČSL nejhůře v historii České republiky, potažmo Československa, protože neuspěly a nepřekročily 5% volební klauzuli. Volby v roce 2013 dopadly pro KDU-ČSL úspěchem, strana se vrátila do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a pustila se do koaličního jednání s ČSSD a s ANO 2011, se kterými později podepsala koaliční smlouvu (KDU-ČSL, 2018b). Z výše zmíněné tvorby koalic lze vyčíst, že KDU-ČSL můžeme na ose pravice-levice zařadit na pravostředovou linii. Pojítkem KDU-ČSL a ČSSD je její prosazování sociálně tržního hospodářství.

Jak na svých oficiálních webových stránkách strana uvádí, tak „KDU-ČSL je politická strana založená na dobrovolném společenství občanů, kteří se účastní společenského a politického života ve své obci, kraji a státě. Vychází z odkazu evropské kultury a z tradic křesťanskodemokratických a křesťanskosociálních stran a hnutí u nás i ve světě. Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová rozvíjí humanitní a demokratické tradice naší společnosti a usiluje o uplatňování konzervativních hodnot v politické oblasti“ (KDU-ČSL, 2018c).

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak moc jsou ideová východiska KDU-ČSL ovlivněna křesťanskodemokratickou ideologií. Celkově můžeme říci, že Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová vychází z křesťanskodemokratické ideologie, jelikož v analyzovaném období (v letech 1992 až 2017) můžeme ve volebních programech strany nalézt patřičné ideologické prvky a rysy. Největší důraz byl v analyzovaných dokumentech kladen na tradiční úplnou rodinu, jíž by měl stát asistovat nanejvýš kupříkladu se zajištěním bydlení atp. (Hloušek – Kopeček, 2010; s. 161). Dále se v programech klade značný důraz na výchovu a vzdělání. V těchto hodnotách KDU-ČSL nalézá uchování kulturních i mravních hodnot. Jediným přípustným režimem shledává demokracii, jež by měla stát právě na křesťanských hodnotách. Základem demokracie by dále mělo být tržní hospodářství, avšak obohacené o sociální politiku (čili ne takové, jak jej chápou liberálové). Měla by tudíž vycházet z principů sociálně tržního hospodářství. Velká pozornost se v programech dostává pochopitelně též církvi, která představuje základ jednak pro duchovní hodnotu národa, ale také je nezbytná pro sociální a zdravotní oblast (Maškarinec, 2007; s. 65). Rovněž je nicméně třeba podotknout, že v novějších programech (konkrétně z roku 2013 a 2017) se již definice toho, co pro stranu znamená například kultura, nevyskytují. Dané programy jsou již spíše věnované přímo konkrétním bodům, jež by strana chtěla prosadit.

6 Seznam literatury

Aron, David (2008). *In Their Own Words* (Santa Monica: RAND CORPORATION).

Bruton, John (2012). The Influence of the Economic Crisis on Centre-right Values: A Christian Democratic Perspective, *European View*, roč. 11 (2), s. 179–188.

ČTK (2006). *V roce 2002 vznikla nová vláda měsíc po volbách* (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-roce-2002-vznikla-nova-vlada-za-mesic-po-volbach/183984>, 10. 4. 2019).

Fiala, Petr – Strmiska, Maxmiliána (1996). *Křesťanské politické strany v západní Evropě. Teoretické a metodologické přístupy k analýze křesťanskodemokratických stran*, *Politologický časopis*, roč. III, č. 1, s. 30–37.

Fiala, Petr (2003). *KDU-ČSL v politickém systému České republiky* (<https://old.cdk.cz/ts/clanky/46/kdu-csl-vpolitickem-systemu-ceske-republiky/>, 19. 3. 2018).

Fiala, Petr – Foral, Jiří (2008). *Český politický katolicismus v demokratické společnosti (1989-2005)*. In: Fiala, Petr – Foral, Jiří – Konečný, Karel – Marek, Pavel – Pehr, Michal – Trapl, Miloš, *Český politický katolicismus 1848-2005* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury), s. 447–508).

Heywood, Andrew (2008). *Politické ideologie*. (Plzeň: Aleš Čeněk).

Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír (2010). *Politické strany*. (Praha: Grada).

KDU – ČSL (2018a). *Odkud a kam jdou lidovci*. (<http://www.kdu.cz/o-nas/kdo-jsme>, 10. 3. 2019).

KDU – ČSL (2018b). *Stručná historie ČSL a KDU-ČSL*. (<http://www.kdu.cz/o-nas/historie>, 10. 3. 2019).

KDU-ČSL (2018c). *Stanovy*. (<https://kdu.cz/o-nas/dokumenty/stanovy>, 7. 4. 2019).

Lyon, Margot (1967). *Christian-Democratic Parties and Politics*, *Journal of Contemporary History*, roč. 2 (4), s. 69–87).

Marek, Pavel ed. (2011). Politické programy českého politického katolicismu 1894–1938 (Praha: Historický ústav).

Maškarinec, Pavel (2007). Křesťanští demokraté. Analýza identity švédské relevantní křesťansko-demokratické strany. *Central European Political Studies Review* IX (1), s. 56–75.

Misra, Joya – Hicks, Alexander (1994). Catholicism and Unionization in Affluent Postwar Democracies: Catholicism, Culture, Party, and Unionization, *American Sociological Review*, roč. 59 (2), s. 304–326.

ODS (2019). *Historie Občanské demokratické strany*. (<https://www.ods.cz/onas/historie>, 24. 3. 2019).

Pius XI. (1935). *Quadragesimo Anno* (Olomouc: Lidové knihkupectví).

Šaradín, Pavel (2001). *Historické proměny pojmu ideologie*. (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

Trapl, Miloš (2005a). Československá strana lidová. In: Malíř, Jiří – Marek, Pavel a kolektiv. *Politické strany I. Díl* (Brno: Nakladatelství Doplněk), s. 655–682.

Trapl, Miloš (2005b). Československá strana lidová. In: Malíř, Jiří – Marek, Pavel a kolektiv. *Politické strany II. Díl* (Brno: Nakladatelství Doplněk), s. 1175–1189.

6.1 Analyzované programy

KDU-ČSL (1992). *Volební program 1992*. (<https://kdu.cz/getattachment/8bf85d80-1c85-4925-9119-2e33c34d184b/Volebni-program-1992.aspx>, 23. 3. 2019).

KDU-ČSL (1996). *Volební program 1996.*

(<https://kdu.cz/getattachment/42a31ce4-25ec-426e-a629-f2e097124267/Pruvodce-politikou-KDU-CSL.aspx>, 24. 3. 2019).

KDU-ČSL (1998). *Volební program 1998.*

(<https://kdu.cz/getattachment/46bca2ed-bc0d-40ee-9783-45358d72fbd3/Volebni-program-1998.aspx>, 24. 3. 2019).

KDU-ČSL (2002). *Volební program 2002.*

(<https://kdu.cz/getattachment/4e1a137b-966e-403b-a137-164b3e267513/Volebni-program-2012.aspx>, 26. 3. 2019).

KDU-ČSL (2006). *Volební program 2006–2010.*

(<https://kdu.cz/getattachment/6df00e14-9945-42ca-bce3-470b6b143390/Volebni-program-2006-2010.aspx>, 26. 3. 2019).

KDU-ČSL (2010). *Volební program 2010–2014.*

([https://kdu.cz/getattachment/8965795e-295d-4a1e-b2f8-24676c6358e3/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemov-\(1\).aspx](https://kdu.cz/getattachment/8965795e-295d-4a1e-b2f8-24676c6358e3/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemov-(1).aspx), 27. 3. 2019).

KDU-ČSL (2013). *Volební program 2013–2017.*

(<https://kdu.cz/getattachment/6089d21c-eba3-4e8e-b390-1b922500af73/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-2.aspx>, 27. 3. 2019).

KDU-ČSL (2017). *Volební program KDU-ČSL pro sněmovní volby v roce 2017.*

(<https://kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>, 28. 3. 2019).

7 Resumé

The bachelor thesis deals with the analysis of KDU-ČSL electoral programs. In the thesis, I analyze electoral programs from the year 1992 until 2017. I used qualitative content analysis to analyze programs. Through the analysis, I try to answer the question whether the party is based on the Christian-democratic ideology (as KDU-ČSL claims).

I also describe the history and roots of the party or mention the points of Christian-democratic ideology, which is most important for the analysis of the aforementioned electoral programs. I briefly deal with whom the coalition has been created over the years, too.

This topic is important because the KDU-ČSL is almost permanent political party (except between 2010 and 2013) in the Czech Chamber of Deputies. At the same time, it is one of the few Christian parties in the Czech Republic.